

Дослідник акцентує увагу на втіленій у творчості Яна Коллара ідеї рівності між поняттями «слов'янин» і «людина»: «Хай на твій клич: «Слов'янин!» – щоразу людина озветься» [2, с. 67]. На цьому тлі асиметрично дисонує панслов'янська ідеологія Росії щодо домінування в соціально-культурному та інформаційному просторі.

Слов'янські пріоритети – стабільність, незалежність, взаємодопомога, високі моральні норми, що суперечить інтересам РФ. Тож осмислений у науковій розвідці польський національний романтизм, у контексті якого Польща виконує роль «не просто політичного об'єднувача слов'янства, а духовного...» [2, с. 65], в чомусь суголосний з нашим часом, коли Польща займає реальну позицію підтримки нашого народу.

Отже, українська позиція в масштабах славістики набирає нових обертів – стає її енергетичним центром. Однак консолідація України зі слов'янським світом повинна змінити вектор. У цьому контексті наукова розвідка професора Тараненка продукує думку щодо необхідності філологічного (лінгвістичного, історико-етнографічного й культурологічного) прочитання й переосмислення текстів слов'янських літератур. Філологічна спадщина містить власний, специфічний, потенціал для формування цінностей, необхідних для подолання викликів часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології. Підручник. Київ: Видавничий центр "Академія", 2008. 174 с.
2. Тараненко О. О. Три метафоричні ідеї слов'янської єдності та їх різні інтерпретації (Коллар – Пушкін – Шевченко та ін.). Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст: Збірник наукових праць. 2019. С. 56–67.

*Сисак Тетяна
Науковий керівник – доц. Бабій Ірина*

СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ ВОЛОДИМИРА ЛИСА «СТОЛІТТЯ ЯКОВА»

Фразеологізми здавна є активним елементом мовлення людей, творів письменників. Зараз достеменно невідомо, як вони з'явилися в мові. В. Ужченко зазначає, що «фразеологізми приходили із суші й моря, з лісу й поля, з неба і <...> з-під землі» [4, с. 4]. Фразеологізм – це одиниця мови, в яку об'єднуються два або більше роздільно оформлені компоненти і становлять згодом вираз, який сприймається як одне ціле. «Фразеологічні одиниці віддзеркалюють духовний світ, ментальність народу [1, с. 291].

Володимир Лис – вагома постать в українській літературі, відомий письменник, журналіст, редактор, автор 20 книг. За роман «Століття Якова» митець отримав найпрестижнішу нагороду – золоту корону з діамантами на конкурсі «Гранд-коронація слова».

Художньою особливістю стилю Володимира Лиса є активне вживання фразеологізмів. Письменник насичував свої твори не тільки загальнономовними фразеологічними одиницями (ФО), а й уживав авторські та трансформовані. Його творчість вивчало багато сучасних мовознавців та літературознавців: О. Забужко, О. Клименко, Р. Свято, К. Янченко, М. Жулинський, Т. Прохасько, Л. Скорина та ін. Однак тема дослідження фразеологізмів в окремих його творах сьогодні є не достатньо вивченою та актуальною. Вивченням фразеології займаються такі науковці: М. Алефіренко, В. Білоноженко, В. Калашник, Ю. Прадід, Л. Скрипник, В. Ужченко, І. Бабій та ін.

Мета статті – дослідити фразеологізми в романі Володимира Лиса «Століття Якова», проаналізувати їх на семантико-граматичному рівні.

Застосувавши традиційну генетичну класифікацію, фразеологізми, виявлені в романі «Століття Якова» В. Лиса, ми поділили на такі групи ФО за джерелом їх походження:

- з народної творчості (бісики пускати «Балакає, бісики пускає...» [2, с. 80], вар'ята грати «Митька й на суді в клубі вар'ята грав» [2, с. 210]);
- цитати та образи зі Старого і Нового Завітів (мовби з хреста знята «Яків зирнув на Оленку – дівчина стояла перед ним сама не своя. Мовби з хреста знята» [2, с. 79], не брати гріха на душу « – Опустити ружжо й пропусти весілля. Не бери гріха на душу» [2, с. 40], як соляний стовп «Потап остовпів. Як соляний стовп стояв» [2, с. 104]);
- переклад іноземних ідіом (крутити шашні (ориг. рос. – крутить шашни) «Вікторія скаржилася на чоловіка, вчителя, що вже другий рік крутить шашні з молодшою за неї й нього вчителькою» [2, с. 185]);
- професіоналізми («Частково тому, що надто точно вимагав дотримувати букви закону і немилосердно крав зловлених на браконьєрстві чи навіть хуліганстві» [2, с. 131], «Він махнув рукою до товариша – чого стовбичиш, витрішки продаєш, іди собі» [2, с. 80]).

За співвіднесеністю до тієї чи іншої частини мови виявлені у романі ФО варто поділити на такі групи:

а) іменникові ФО (буква закону («Частково тому, що надто точно вимагав дотримувати букви закону і немилосердно крав зловлених на браконьєрстві чи навіть хуліганстві» [2, с.131]), ватяні ноги («Ватяними ногами він підплентується» [2, с. 48]));

б) дієслівні ФО (бісики пускати («Балакає, бісики пускає» [2, с. 80]), бучу зчинити («Раз Яків спробував уже накришену махорку викинути у відро, так таку бучу зчинила, як та грозавиця прошуміла, ще й дулася після того...» [2, с. 192]));

в) прикметникові ФО (блідий, як смерть («Кинувся, нахилився до блідого, як смерть, лица» [2, с. 19]), мовби з хреста знята («Яків зирнув на Оленку – дівчина стояла перед ним сама не своя. Мовби з хреста знята» [2, с. 79]));

г) прислівникові ФО (аж пір'я летить («Любилися, аж пер'є летало, так?» [2, с.135]), грошей на господарці катма (« – Штраф? Кілько? – спитав і подумав, що чого доброго доведеться за свою дурість якщо не з конем, то з підсвинком розпрощатися, бо ж грошей на господарці катма, чи й злотий нашкребеться» [2, с. 49])).

У романі ми виявили також ФО предикативної структури (з кишень голодні миші виглядають (« – З кишень оно голодні миші виглядають» [2, с. 146]), світ зав'язався («Дивний світ, бач, який широкий, до доми, щитай двісті верстов буде типерка, а може, й цілих триста, а зав'язався міні світ на одній бабі» – думає Яків» [2, с. 68])).

Крім загальнономовних ФО, в романі «Століття Якова» знаходимо й авторські фразеологізми, наприклад: Господь вам альбо дідько молоко п'яної кози подарував, з кишень голодні миші виглядають, старість голоблі наставляє тощо. У своєму романі Володимир Лис описує персонажів, передає їхні почуття, дії, емоційний стан тощо, застосовуючи для цього багатий фразеологічний арсенал української мови.

Висновки. Фразеологічна система української мови – це справжній скарб для носіїв мови та лінгвістів, адже вона увібрала в себе усю вікову мудрість нашого народу, тому робить мовлення цікавішим і багатшим. Вивчення фразеології як галузі мовознавства – складне, але цікаве.

Майстер слова Володимир Лис уміло володіє фразеологічним багатством мови, за допомогою фразем письменник відтворює нашу національну культуру, побут, описує персонажів, виражає їх почуття, настрої. Саме у вживанні фразеологізмів виявляється індивідуальний стиль автора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Фраземіка творів Богдана Лепкого: загальнономовна та індивідуально-авторська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство. Вип. 47. Тернопіль, 2017. С. 290-300.
2. Лис В. С. Століття Якова. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. 240 с.
3. Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко та ін.; відп. ред. В. О. Винник]. Київ: Наук. думка, 2003. 786 с.
4. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. Київ: Рад. шк., 1988. 279 с.

*Данильчук Оксана
Науковий керівник – доц. Бабій Ірина*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПОРІВНЯНЬ У ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА

Порівняльні конструкції – одне з найпоширеніших мовних явищ, яке використовується в різних стильових різновидах. Особливо важлива їх роль у художньому